

Korkeimmalle Hallinto-oikeudelle 20.6.2013
Muutoksenhaku Vaasan Hallinto-oikeuden päätökseen 13/0130/1, 21.5.2013.
(asiana lupahakemuspäätös ISAVI/78/04.08/2011)

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY), Y-tunnus 0758532-0
Iisalmen luontomuseo, Kirkkopuistonkatu 9, 74100 IISALMI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com, p. 017-818 387

1) Vaatimukset

Ensisijaisesti vaaditaan, että

- a) VHäO:n päätös kumotaan,
- b) IPPC:n mukaisten vesistöpäästö määritysten lainmukaisuus selvitetään ennakkoratkaisupyynnöllä EU-tuomioistuimelle

Toissijaisesti vaaditaan

- c) asian palauttamista ISAVI:lle uudelleen käsittelyä varten jonka lupaehtoihin sisällytetään VHäO-valituksessa esitetyt asiat sekä
- d) VHäO:n käsittelymaksun palautusta

2) Vesistö päästö määritysten lainmukaisuus ja päästöainesten muuntuminen vesistöissä

Asiassa on kiistanalaisia seikkoja ratkaisematta:

- onko lupapäätöksessä 'turvejätevedet' määritelty riittävän täsmällisesti kun ei ole määritelty mm. humusaineiden muuttumisen vaikutusta yhdeksi päästövaikutukseksi alapuolisissa vesistöissä?
- onko kiintoaines- ja humuspäästöjen rajoittamiselle toimivia keinoja?
- onko voitu soveltaa BAT:tia kun ei ole edes varmuutta reduktion tapahtumisesta. Toisin sanoen: puolet pintavalutus kentistä on päästölähteitä. Ei ole esitetty näyttöä miksi Sarvisuon huonoimpaan nurkkaan sijoitettavaksi tarkoitettu pintavalutus kenttä ei olisi päästölähde.
- mistä voidaan tietää toimiiko ISAVI:n 50% tavoitteen toimivuus, kun tutkimustiedon mukaan noin puolet pintavalutus kentistä onkin päästölähteitä

Jotta voitaisiin selvittää miltä osin lupaedellytykset mahdollisesti täyttyvät - vaaditaan, että hallinto-oikeus selvittäisi EYTI:n ennakkoratkaisupyynnöllä - soveltaako Suomi tässä YSL:n ja vesilain mukaisessa lupapäätöksessä yhteisö lakien mukaisesti IPPC -direktiiviä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/1/EY, 15.1.2008: ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi), kun lupavirasto **ei ole käyttänyt toimivaltaansa hankkiakseen käyttöönsä erilaisista kuormitustavoista tietoja, kuten**

- **turpeesta irtoavat ainekset jätevetenä,**
- niiden muuntuminen vesistöissä sekä
- **hiili- ja mineraalimaan partikkelit,** jotka kuuluvat turpeenoton lupahakemuksen edellytysten ratkaisemiseen.

Samoin olisi kuulunut arvioida sekä vesistökuormitus- että vesistövaikutusarvioissa, miten Sarvisuon erikoisolissa olisi saatu tarkempaa näyttöä päästö tasosta kuin **vain muualla mitattujen keskimääräisten ominaiskuormituslukujen avulla.** Todellinen kuormitus ja vastaavasti vesistövaikutukset ovat ennakoarvioita suurempia, hyvin pätevillä syillä.

Edellisistä syistä ja vesienhoitolain mukaisen hyvän tilan saavuttamistavoitteen johdosta korostamme, että näissä nimenomaisissa Sarvisuon paikallisoloissa vesienkäsittely ei tule olemaan riittävää.

Pintavalutuskentän puhdistusvaikutuksen epävarmuuden vuoksi kuormitusta koskevilla lupa määräyksillä ei voida varmistaa, että tuotannosta johtuva päästö ei ylitä hakemuksessa arvioitua päästötasoa. Tätä ISAVI ei pyrkinyt rajaamaan asettamalla päästölajeille **määrällisiä raja-arvoja** kilogrammoissa. Hanke heikentäisi myös ympäröiviltä alueilta tulevien virtaamien vedenlaatua (mm. nykyinen Sikapuro), koska *eristysojiin kertyisi merkittävästi kiintoainesta ja humusta. Eristysojista purkautuvaa, mutta syvemmillä turpeeseen, ja pitkälti mineraalimaahan kaivettujen ojien kautta virtaavaa vettä ei ISAVI:n päätöksessä pidetty haittana.* Erityisesti edellä mainituin syin pidämme selvänä että asiassa kuuluu saada ennakkoratkaisu. Sovellettaanko ISAVIn ja VHOn päätöksissä oikein IPPC:n määritelmiä, myös sen osalta kun lupa-asiassa eristysojille ei edellytetty erillistä vesienkäsittelyä esim. altaiden avulla.

3) Lupaprosessin laillisuuden arvioinnin erityisyydestä ja mineraalimaakontaktien mittavuudesta

Mielestämme VHäO on tehnyt menettelytapavirheen, koska ei ole huomionnut aiemmin antamaansa päätöstä 11/0196/1 ja koska hakemus sisältää runsaasti asiavirheitä, joita lupaviranomainen ei ole tarkastanut.

Tapauksella on merkittävyyttä, koska

a) HaO on tehnyt menettelytapavirheen, koska ei ole huomionnut aiempaa antamaansa päätöstä.

b) AVI ja VHäO eivät arvioineet SOTEn ympäristölautakunnan (lausunto ISAVI:lle , ltk 15.2.12 §31) muistuttamia seikkoja – osana sijoituspaikkaharkintaa - päätöksissään:

- i) ”Tarkkailujen perusteella vesi on erittäin humuspitoista ja rehevää koko purkureitillä.”;
- ii) ”Ylijärven vedenlaatutietoja ei ole hakemuksessa esitetty” ja
- iii) ”Sarvisuon uhanalaisten lajien esiintymisalueiden ottaminen turvetuotantoon ei ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista.”

c) puolet pintavalutuskentistä ovat päästölähteitä eikä niille siksi voida antaa pelkästään tavoitteellisia reduktiotasoja, kun vähentämisen onnistumisesta ei ole edes varmuutta! Uusimmissa tutkimuksissa todetaan, että puolet pintavalutuskentistä ja kosteikoista ovat itsessään päästöjä lisääviä. Turvetuotannon vesistökuormituksen ennakointi ja uudet hallintamenetelmät -tutkimus (Klöve et al. 2012) osoittaa, että BAT ei ole riittävän tehokas keino estämään vesistöjen liiallista kuormitusta.

Lupaprosessissa ei ole esitetty näyttöä reduktion todennäköisyydestä, siitä on pelkästään hakijan näkemys. Purkuvesiä ei ole määritelty niiden todellisten ominaisuuksien mukaan, vaan keskiarvoistavien mekanismien avulla. Menettely estää luotettavan vesistövaikutusten arvioinnin koska jätevesivaikutukseen ei lueta kaikkia purkuvesiin kuuluvia osia, liukoisia ja liukenemattomia hiukkasia. Tämän mittatarkkuus kysymyksen merkitys on oleellinen Sarvisuon kaltaisella mineraalimaakohteella, jolle ei ole luotettavaa vertailukohtaa ominaiskuormituslaskelmissa, johon koko ainekohtainen päästöarvio perustuu. Nämä erittäin lukuisat epätarkkuudet määritelmässä tarkoittavat että lupaprosessissa ei ole voitu noudattaa EU-lainsäädännön mukaista BAT ja jätevesimääritelmiä. Jätteeksi kuuluu lukea kaikki se (käyttökelvoton) aines joka karkaa vesistöön nesteen joukossa. EU-tuomioistuinkäytännön määritelmä jätteestä ja jätevedestä on siten hyvin relevantti täsmennys sille, mitä Sarvisuolla oli luettava kuuluvaksi jätepurkuvesiin.

Viranomaisista koskee varovaisuusperiaate, jonka mukaan lupaa ei voida antaa päästöille, joiden ympäristövaikutuksia ei tiedetä (mukaan lukien 'turvejätevesien' muuntuminen vesistöissä). ISAVI:lla ei ollut riittäviä tietoja eikä aikaa päätöksentekoon hallinto-oikeuden palautuspäätöksen jälkeen. ISAVIn johtopäätös oli että Sarvisuon maastossa ja oloissa ei tarvita erityistoimia! ISAVIn piti riittävällä varmuudella osoittaa toimet, joilla päästötaso olisi alhainen. Sarvisuon pintavalutuskenttä on pikemminkin uusien päästöjen lähde kuin niiden vähentäjä. AVI:n olisi pitänyt käydä paikan päällä tarkistamassa riidanalainen tieto hakijan väitteistä.

d) ISAVIn päätös valutuskentästä johtaa siihen, että ei ollut varmuutta että se ei heikennä toimimattomuudellaan alapuolisen vesistön tilaa. Tuotannollis-taloudelliset syyt eivät oikeuta näin suureen joustoon määräyksissä.

e) Muu varmuus vesienkäsittelystä: Ei ole YSL:n mukaista, että jokaisen turpeenoton ympäristölupaan liitetään *mahdollisuus* että ELY tiukentaa tarvittaessa ehtoja ja määräyksiä.

f) Osoitettu varastotilavuus vesien viivyttämiseen on täysin riittämätön. Tästä aiheutuu väistämättä vuosittain ylivirtauksia, jotka menevät myös eritysojista/metsäojista suoraan vesistöön. Vesitilan määrä on suorassa suhteessa miten vesistöhaittaa voidaan luvan yhteydessä rajoittaa.

g) Suunnitellulle toiminnalle ei ole haittojen vuoksi VL:n ja YSL:n mukaisia edellytyksiä ennen kuin valutuskentän syväoijituksen laatu ja Sikapuron vesien purkureitit on selvitetty.

4) Tarkemmat perustelut

Päätöksessä ei ole osoitettu riittävää tehostettua vesienkäsittelyä tai riskien välttämiskeinoja paikan eli Sarvisuon lupa-alueen ominaisuudet huomioiden. Tähän velvoitti YSL 4 ja 5 §, joiden mukaan *ennalta ehkäistään haittoja*.

Sikapuron purkuvesien raja-arvojen välttämättömyys

Alueen läpi virtaa tällä hetkellä runsasvetinen Sikapuro. Alueen paikallisia oloja ei ole selvitetty riittävällä tarkkuudella, kuten *vesien luotettavan ohjaustavan, riittävien penkereiden, pohjavesivaikutuksen, rikkonaisten turvekerrosten ja turvekentäksi soveltuvuuden osalta ajantasaisilla* selvityksillä.

Aiemmin turvekenttien kuivatusvedet suunniteltiin johdettavaksi Löytänäjärveen. Paikallisen vastustuksen vuoksi yhtiö muutti kesken hallinto-oikeuskäsittelyn purkuoajasuunnitelmaa, ja asia palautui ISAVI:lle. Vain tuotantosuunnitelma ja vesien johtamisreitti muutettiin, mutta *tarkemmat arviot muuttuneen hankkeen vaikutuksista jäivät tekemättä. Sikapuron vesimassojen ohjaaminen eristys- tai mahdollisesti muita ojia pitkin on kriittinen tekijä, jota ei huomioitu Hallinto-oikeuden palauttamispäätöksen jälkeen*.

Turvejätevesien käsittelyratkaisut ja valutuskentältä tuleva kuormitus vesistöön

Pintavalutuskenttä ei sijaitse tavanomaisesti ojitetulla alueella. Ojat ovat hyvin syvät, ja on kyseenalaista saataisiinko valutuskenttä toimivaksi tukkimisella. Kunnollinen tukkiminen vaatisi järeää kalustoa, joka puolestaan tekisi runsaasti painautumia maastoon. Eri systä kentälle syntyisi liikaa **oikovirtaamia**. Pintavalutuskentän toimivuuteen vaikuttavat oleellisesti tarkoitukseen otetun suoalueen ominaisuudet. Paras puhdistustulos saavutetaan, kun pintavalutuskenttä perustetaan ennestään ojittamattomalle luonnontilaiselle suoalueelle. Yhdistysten käsitys on, että jo hyvin syvästi ojitetulla suonosalla pintavalutuskentän puhdistusteho ei voi olla ilmoitetun tehon mukaista. Turpeen maatuneisuus on oleellisesti muuttunut GTK:n mittausten jälkeen.

ISAVI:n piti hylätä hakemus vesistövaikutuksen **suuruusluokan** ennakoarvioinnissa, koska edellisten perusteella tehtyyn kuormitusarvioon sisältyy **oleellista epävarmuutta**. Tätä ei ollut mahdollista nytkään poistaa tarkemmilla lupamääräyksillä, vaan ISAVI:n päätös tulee hylätä. Esitettyjen tietojen nojalla ISAVI:lla ei ollut pintavalutuskentän toimivuuden toteuttamiskeinoista riittävää näyttöä. *Epävarma* valutuskenttä ei ole enää BAT-tekniikkaa.

Hakijalla ja ISAVI:lle ei ole riittävän luotettavaa näyttöä, että pintavalutuskenttä saataisiin riittävään toimintakuntoon. Sarvisuon paikalliset olot heikentävät niin oleellisesti turvekenttien soveltuvutta paikalle, että ISAVI:n ei olisi tullut myöntää lupaa näillä näytöillä.

Vedenlaatu vesistössä, arvio kuormitusvaikutuksista ja vesienhoidon tavoitteet

Biologisten aineistojen puuttumisen vuoksi ekologista tilaa ei ole edes voitu arvioida. Vesienhoitolain mukaisen hyvän tilan tavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä alueella tarvitaan toimenpiteitä mm. kuormituksen vähentämiseksi. Sarvisuon hanke ei ollut tiedossa em. ohjelmia ja tavoitteita asettaessa.

Kaikki tämän mittakaavan hankkeet tulisi alistaa oleellisesti tarkempaan arviointiin. Jokainen kuormitusta lisäävä toiminta alueella heikentää mahdollisuuksia saavuttaa hyvä tila vesistössä. ISAVI:a sitova vesienhoitolain mukainen velvoite vesistöjen hyvän tilan saavuttamisesta aikataulussa(!) koskee myös jokia, joita ei ole tarkemmin luokiteltu. Edellä kerrotun vuoksi ISAVI:n olisi tullut soveltaa YSL:n mukaista varovaisuusperiaatetta.

Lupaedellytykset & purkuvesien poikkeuksellinen laatu joka ei tule ilmi keskiarvolaskelmien pohjalta

Kun *mineraalimaasaarekkeiden osuutta* ei ole kuvailtu, on lupaharkinnassa jäänyt arvioimatta oliko mahdollista rajata tuotantoon soveltumattomat ja samalla luonnonolosuhteiltaan erityiset pohjoisosat kenttien ulkopuolelle. Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksien osalta viittaamme Vaasan HaO:n päätökseen 28.10.2011 11/0487/3 (=ei ole huomioitu paikallisia oloja). Lupaviraston päätöksessä hakijan esittämä näyttö Sikapuron *virtaamien siirtämisestä*, kuivatusvesien käsittelystä ja niistä johtuvista ympäristövaikutuksista on katsottu riittävän - ilman kunnollisia perusteluja.

Ympäristönsuojeluasetus edellyttää, että luvassa on esitettävä raja-arvot haitallisten aineiden päästöille. Valittajat korostavat, että näille ei ole määrätty raja-, vaan tavoitteellisia prosenttiarvoja. Turvejätevesissä on useita metalleja ja muita aineita, joille tulisi asettaa lain vaatimuksen mukaisesti selvät rajat.

Jos Sarvisuon ja Sikapuron päästöjen määrä ylittääkin oletukset, ilman muodollisia raja-arvojen ylityksiä toimintaan on lähes mahdotonta puuttua. Haitallisten aineiden päästö Sikapuroon luultavasti aiheuttaa yhdessä muun kuormituksen kanssa sellaista vesien pilaantumista, joka estää vesien hyvän tilan saavuttamisen. Hyvän tilan saavuttaminen vaatii jo nykyisellä kuormituksella vesiympäristölle haitallisten aineiden pääsyn minimointia.

Lupapäätös oli hylättävä YSL 4 §:n 1 momentin 2) kohdasta ilmenevästä **varovaisuusperiaatteesta johtuen**. Hankkeesta aiheutuisi yhdessä muiden toimintojen kanssa Tuomiojoenreitillä YSL 42 §:n 1 momentin mukaista merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa, joten lupaa ei voida myöntää.

5) Asianosaisuus

ILYY:n toimialueeseen kuuluu Kiuruvesi. Se on LSL:n, YSL:n ja vesienhoitolain tarkoittama yhdistys, joka valvoo vesientilaa. Asia koskee yhdistyksen oikeutta ja etua, koska turvetuotannon haittojen ennaltaehkäisemisessä ja välttämisessä ei ole hankittu riittävää selvitystä.

Sarvisuon ja Tuomiojan kaltaisessa jätevesi- ja purkuvesistöasiassa ei tarvita vesi- tai maanomistajaoikeuksiin pohjautuvaa osallisuutta. Vesienhoitolain nojalla vapaa-ajan käyttäjät (kuten ILYY) on oikeutettuja vaatimaan ehtoja, joilla *ennakolta* estetään YSL:n tarkoittamia haittoja. VesienhoitoL 1 § (24.6.2010/623) toteaa mm.: ”otetaan huomioon vesien laadun lisäksi ... vesien kestävä käyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys, tulvariskien hallinta, vesien virkistyskäyttö... sekä vesiekosysteemien suojelu...” Sarvisuon hakemus on ratkaistu liian yleistävällä harkinnalla, ilman paikallisten maannos- ja kivennäismaaolosuhteiden sekä pintavalutuskentän toimintavarmuuden selvittämistä.

Iisalmessa 20.6.2013

Iisalmen Luonnon Ystävain yhdistys ry

Jarmo Yliluoma
puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen
rahastonhoitaja